

Posudek školitele

Mgr. Jiří Hempl podal na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v rámci doktorského studijního programu Teologie, studijního programu Husitská teologie v akademickém roce 2015/2016 disertační práci s názvem *Cesta k vnitřní svobodě člověka dle Evagria a Jana Kasiána (Cesta k celistvému uzdravení člověka)*. Práce má včetně formálních náležitostí 256 stran. Je kromě úvodu, závěru a doplňujících dodatků rozvržena do sedmi bohatě členěných kapitol.

Kapitola první *Historický úvod* představuje egyptské mnišství, hypotézy o vlivech na jeho utváření a patrogickou metodou (život, dílo) představuje dva hlavní protagonisty disertační práce Evagria a Jana Kasiána.

V druhé kapitole *Antropologie* se dostáváme k centrálním antropologickým fenoménům a pojmům východní teologie a spirituality analyzovaných autorů: Člověk jako Boží obraz, theósis, nous/mens, srdce, duše a vztah mezi duchovní a tělesnou stránkou (oblastí – podle autora) člověka.

S třetí kapitolou *Vášnivý stav člověka* vstupujeme do světa duchovní patologie, kterou diplomant nahlíží prismatem vášni, jak je chápala řecká filosofie a křesťanská teologie třetího a čtvrtého století, především Evagrios a Jan Kasián. Nemůže se vyhnout ani dobové otázce démonského působení a roli, jež hrají tzv. logismoi v patologii duchovního a psychického života.

Podrobnou anamnézu a diagnózu nemocného stavu duše v její antické strukturovanosti (touživá, vznětlivá a rozumová dimenze) a základní symptomy (nestřídmost, smilstvo, lakomství, hněv, smutek, akédie, marná sláva a pýcha) představuje mgr. Jiří Hempl v kapitole čtvrté – *Typologie vášnivého stavu*.

Na anamnézu a diagnózu navazuje *Terapie pouštních otců* (kapitola pátá). Podrobně jsme seznamováni s pojetím Evagriovým a Kasiánovým. Zajímavý je při této příležitosti i exkurs o *milosti a svobodné vůli* (5.2.4) Autor věnuje zasvěcenou pozornost i předpokladům určitému vnitřnímu nastavení člověka – tím je klíčový fenomén východní spirituality – HESYCHIA a ABRENUNTIATIO, zřeknutí se podle Kasiána v trojí fázi: „(a) první zřeknutí se týká všeho tělesného, bohatství a statků tohoto světa; (b) druhé zřeknutí se týká odmítnutí dřívějšího životního stylu, neřestí a dřívějších hnutí duše a těla; (c) třetí zřeknutí se týká toho, čím oddělujeme naši mysl od všech současných a viditelných věcí a kontemplujeme pouze to, co má přijít a nastavujeme srdce na to, co je budoucí a neviditelné.“ (s. 172) Kolega Hempl

pak sleduje konkrétní a praktické farmakologické postupy, jak nalézat ztracené duchovní a duševní zdraví. Jsou jimi podle staré mnišské zkušenosti: mlčení, samota, stráž srdce, čelný boj s myšlenkami – antirrhesis. Tato farmaka pak aplikuje na jednotlivé roviny duše a jednotlivé vášně.

Terapie pak přináší kýžené uzdravování. Uzdravenému či *Obnovenému stavu* je věnována kapitola šestá. Jsme seznamováni s projevy uzdravovaného života - svobodou od vášní (apatheia), čistotou srdce, gnósis, s terapeutem (duchovním otcem či starcem) s jeho působením a konkrétními kroky, kterými na uzdravení spolupůsobí. To vše diplomant opírá o pečlivou analýzu Evagriových a Kasiánových textů.

Sedmá kapitola *Praxe pouštních otců a dnešní doba* je kapitolou aktualizací. Jiří Hempl se pokouší nalézt nosné výzvy mnišství a jeho zkušeností. Autoři dvacátého století zabývající se takovou aktualizací mu nabízejí inspirace: mnišství srdce, neohesychasmus. Neopomenul ani rizika, která ohrožují současnou pastorální teologii (sekularizace přístupů). Závěrečná kapitola je pak přiznáním k preferencím autorovým, k nimž patří *pravoslavná ortodoxní psychoterapie* (7.4).

Doktorská práce mgr. Jiřího Hempla je zdařilým pokusem syntetizovat bohaté zkušenosti mnichů egyptské pouště s lidskou psyché a jejími ohroženími s psychickými a duchovními problémy lidí současné doby. Není jistě první, kráčí ve stopách např. C.G. Junga, který také nacházel ve starověkých textech gnostiků paralely se svou psychoterapeutickou teorií a praxí. Hempl pracuje s pramennými texty, prokopává se úspěšně úskalími gramatiky a dobového kontextu Evagria A Jana Kasiána a daří se mu aktualizací četbou a interpretací objevovat inspirace. S tím také koresponduje jeho přístup k překládání či parafrázování textů.

Kromě pramenných textů opírá svá bádání o klíčové autory sledovaného oboru. Stěžejní autoritou je pro něj francouzský pravoslavný teolog Jean-Claude Larchet, který věnoval duchovním nemocem rozsáhlé práce, Hierothesos Vlachos a jeho *Orthodox Psychotherapy: The Science of the Fathers*, arcibiskup Chrysostomos se svými *Themes in Orthodox Patristic Psychology: Humility, Obedience, Repentance, Love*, Tomáš Špidlík, G. Vopatrný, V. Ventura a další. Vliv autorů je někdy silně citelný.

Mgr. Jiřímu Hemplovi se podařilo obhájit svou tezi o propojenosti duchovní, duševní a fyzické provázanosti lidského života. To je jistě známá skutečnost, ale v disertační práci prokázána ze zkušenosti pouštních mnichů. Ti ovšem jen nekonstatovali reálný stav, ale naznačili a vyzkoušeli cestu k uzdravení. Jejich inspirace neztrácí nic na aktuálnosti. „Adekvátně k tomu jsme také poukázali na cestu, která dle pouštních Otců vede k obnovení

duchovní stability člověka, tj. k obnovení jeho vnitřní svobody a nabytí celistvého zdraví.“ (s. 236)

Autor sám pak naznačuje cíl své práce: „Tato práce má potenciál (a v tom tkví přínos této práce) otevřít horizonty nejenom v oblasti psychologie a psychoterapie, nýbrž také, a především, v oboru pastorální teologie. Podstatou křesťanství je snaha o sjednocení člověka s Bohem. Sekulární metody a vědy o to neusilují, jejich zaměření je jiné. Otcové poukazují na vlastní jádro práce s člověkem, v níž jde primárně o sjednocení člověka s Bohem. Domnívám se, že zejména v tomto směru je předložená práce schopna vést k reflexi současné praxe pastorální péče v současné době a znovu poukázat v tomto kontextu na její nejvlastnější jádro práce (nejenom) se členy církve.“ (s. 239)

Otázka k obhajobě: jaký přínos pro téma jeho disertace vidí diplomant v pracích Romanidesových.

Po stránce formální nevykazuje práce žádné vážné nedostatky.

Disertační práci tedy jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Ventura

doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.

V Praze 28.4.2016